

Međutim se primiče sudbonosni konac godine 1880. Ja zađoh u drugi gimnazijski razred. Sestra Dragica, koju je moj otac osobito volio, jer je bila slična njegovoj majci, a i ja polazili smo svaki dan u školu, otac na svoj magistratski posao, a majka se brinula oko kuće i oko tek jednogodišnjega braca Branka. To treba da navedem: osam dana iza rođenja Brankova ode moj otac u župni ured Svetoga Marka, da zatraži, kako će krstiti maloga. Stari »habaš« Pogledić upita moga oca, kako će se mali zvati. Moj otac odvrati mirno: Branimir.

– Čuju, s toga nebu niš. Takvoga mi sveca nemamo vu kolendariumu.

– Onda sluga pokoran. Možda budu oni unijati u Gospodskoj ulici znali za toga sveca.

»Habaš« se makne nekako čudno, pa promrska:

– Also dobro. Branimirus, odvrati »habaš«. –

Na deveti dan mjeseca studenoga dođe onaj zlokobni potres. Moj je otac još bio u krevetu, majka nas je spremala u školu. U staroj kući u Mesničkoj ulici nije se osjetio žestoko, ali kako sam ja prvi izašao iz kuće, pa vidio, kako se na kući našega susjeda Romanića srušio čitavi zabat, pa onda, kad sam vidio, da se je statua Svetoga Marka, koja danas stoji nasuprot banskih dvora, a koju su dan prije bili podignuli na zabat, srušila, i da se vrijednome evanđelistu otkinula glava, da je crkva Svete Katarine strašno štetovala, konvikt na pô razvaljen, a sve ulice pune opeka i ruševina, poletih kući, sav prestravljen. Moga oca više nije bilo kod kuće; on je već započeo svoj križni put.

Potres je bio u utorak, a već iduće subote napisao moj otac Zagrebulju u »Viencu« ovako:

»Deset sekunda! Šesti dio jedne minute! Časak da dva tri puta dahneš, manje nego što treba na smrt ranjenu crvu, da pogine; šta je to u životu čovjekovu? Šta je to u poviesti naroda? Ništa! U tečaju poviesti svieta čini se da te mjere nema. Ali sada kad se pomalo vraća sviest i dah, kad je i sam bies prirodin, bijući nas sustao, kad ti pod drhtavim nogama neriče podzemni vatreni zmaj, udarajući svojom kobnom pandžom u srce hrvatskoj domovini, – istom sada, prolazeći kućama glavnoga grada, mjerimo deset sekunda, pa nam se čini da je to bio cio viek, proklet viek... Hodasmo omamljeni, bliedi, vrućica nas tresla, živci kao da će nam popucati, hodasmo po svetom tlu našega zavičaja poniknute glave, noseći u srđcu, da će nam pod nogama zinuti grob, da će se domovi, gdje smo se rodili, gdje smo sa svojim milima trajali sretne dane, oboriti na nas, da će nas zakopati.«

Moj je otac imao onoga dana poći na Sljeme po nekom poslu sa gradskim mjernikom Melkušem. Sada dašto ni govora o tom. Njih se dvojica brzo nađoše, jer je mjernik stanovao u suprotnoj kući, pa započese da liječe teške rane miloga grada, da pomognu gdje se još pomoći daje, da spriječe još veće zlo. Sve se je gradsko poglavarstvo razbjeglo: jedini načelnik, mjernik i moj otac ostadoše u Zagrebu, kakogod nije građevni referat pripadao mome ocu. Pravi je referent za građevine ostavio Zagreb prvim vlakom.

Tako je ostala sva briga na mome ocu. Neumorno je prolazio po svim onim potleušicama, provlačio se uza stube u rasklimano, zamazano potkrovlje, spuštao se niza stube u jadne podzemne stanove, gdje je i bez potresa vladala krajnja bijeda i nevolja. Nije to bilo učinjeno jednom, već sat za satom, tjedan za tjednom, gotovo za vrijeme od tri mjeseca. Vijećao s gradskim mjernikom i



*Radni stol i naslonjač Augusta Šenoa*

s pionirskim kapetanom, jer je zapovjednik barun Josip Philipovich, koji je Zagrebu bio osobito sklon, a moj mu je otac bio često gostom, stavio gradskom poglavarstvu na dispoziciju jedan detachment pionira s potrebnim oruđem i materijalom. Mnogo je toga trebalo srušiti, mnogo podupirati da se samo ne sruši, a gotovo polovicu novih zgrada trebalo je povezati gvozdenim sponama. U svome je dnevniku moj otac htio da sve to pribilježi, ali osim onoga, što je napisao u Zagrebuljama, nema ništa: nije bilo ni volje ni vremena da to učini.

Jednoga tmurnog prosinačkog dana, – sitna je kiša padala već treći dan, a onda okrenuo sjever –, otpraviše se gradski mjernik i moj otac da se uspnu na franciskanski toranj, koji je bio na sve četiri strane od kape do temelja propuknuo; dva decimetra široke pukotine zjale, pa su se ljudi bojali, kako se još u prosincu ponavljahu potresni

udarci, da će se zvonik najednom srušiti. Kad je one večeri došao moj otac kući, sav izmoren i duševno i tjelesno, stane se najednom tužiti majci, da čuti jake bolove u zglobovima. Međutim je to jenjalo nakon tri dana. Stric Julije boravio je s obitelji kod nas, jer je u kući, gdje je on stanovao, trebalo zidove svezati željeznim sponama.

Na Novu godinu 1881. odosmo k djedu,<sup>20</sup> a odande pođosmo jedno jutro u Črnkovec na licitaciju ribolova, pa se otac spremao da ondje sakupi materijal za novelu iz posavskoga života.

Pod konac siječnja jave se opet jake boli u zglobovima. Doktor Fon morao je žalibože konstatirati upalu zglobova. Od mjeseca ožujka ostao je otac kod kuće, tek se kadikad vozio s majkom po gradu. Upala se bacila na srce, a ovo poče izlučivati vodu: pomalo napune se noge, a onda se poče voda sakupljati u truhu.

Zaredaše posjeti. Svake subote poslije podne posjećivao bi oca F. Z. M. Đuro barun Jellačić, brat pokojnoga bana; on je zaklinjao moga oca neka rabi Morisonove pilule, međutim doktori Fon i Rakovac bijahu protivni tome. Dvapat mu metnuše kanilu, pa ispustiše vodu. Na svom putu u Rogašku Slatinu skrene i biskup Strossmayer k nama: onda sam ga prvi put vidio, a nisam ni s daleka mislio, da ću jednom biti gostom velikomu vladici.

U jadnim prilikama nastavlja moj otac »Kletvu«, a počinje u isti čas »Branku«. Kad mu je bilo osobito teško, uspravio bi se u krevetu, a moja je majka sjela u velik naslonjač, u kome je do nedavna sjedio moj otac, kad je pisao, pa je ona pisala »diktando« bezbroj araka. Ovaj je naslonjač vrijedna stvar. On je pripadao prvoj garnituri pokojnoga prvoga rektora sveučilišta Matije Mesića,

---

<sup>20</sup> Radi se o Đuri pl. Ištvanicu iz Velike Gorice, ocu Slave Šenoa.



hrvatskoga historičara; moj ga otac kupi poslije smrti Mesićeve, pa je na tom naslonjaču proživio zadnje svoje časove, a sada moja majka u njem proživljuje stare svoje dane. Kako sam bio već u drugom gimnazijskom razredu, pala je i na me često dužnost, da i ja pišem, što mi je otac diktirao. Najviše je neprilika zadavao težak posao oko korekture »Kletve«, koja je tiskana u »Narodnim Novinama«, a ove su zadržale »ah« na koncu ženskih riječi u genetivu množine. »Vienac« je moj otac uređivao i izbirao, što će tiskati, do zadnjega svoga časa.

– Samo da se nešto oporavim, govorio je majci, onda ćemo u Meran.

Ali oni, što su iz daleka gledali nagli razvitak bolesti, vidjeli su bolje, nego mi, koji smo svaki dan uz bolesnika bili, te se, tako reći, priličili na njegove boli, na njegovu indispoziciju.

Jednom, kad je pisao ono poglavlje u »Kletvi«, gdje vojvoda Hrvoj dolazi na Omiš, reče nekako nezadovoljno:

– Ja bi morao u Dalmaciju i Bosnu, ja poznam samo Senj, kad u njem bura puše do nemila, al' ne poznam Bribira, Trogira, Šibenika, Splita, Omiša i Dubrovnika.

Prijatelji očevi spaziše brzo, da su mu dani odbrojeni. Pokojni Ivan Kostrenčić, koji je oca vrlo štovao, zahvaljuje ocu na čestitci prigodom imendana 16. studenoga, slijedećom pjesmom, koju je sam spjevao:

*Zagreb 16. XI. 1881.*

*Augustu!*

*Pjesnik nisam niti pjevat znadem,  
Da ti pjesmi odgovora dadem,  
Al od srdca ljubiti umijem,  
Izraz dati ćučenjem žarkijem:*

*Ljubih Tebe dragane premili,  
Odkad smo se prvom zagrlili!  
Cienjab Tebe, jer si rodu svomu  
Dika, ponos srdcu hrvatskomu!*

*Ljubav stara neka dalje traje,  
Za spletkare neka ta nebaje,  
Pobratimstvo nek sve čvršće bude,  
Nek nas mrže babje glave lude.  
Zdravlje Tebi Kalapaja moli  
Zdravlje jako, da te minu boli,  
Bog Svemogi neka Ti ga dade,  
Jer Ti glava toga i valjade.*

*Čašu vina u zdravlje pijemo,  
Tebi družē danas vapijemo:  
Bog poživi Oberliterata,  
Na dan Ive sa Trogirskih vrata!  
Tvoj vjek vjerni*

*Kalapaja.*

Onih je dana postao moj otac zaključkom gradskoga zastupstva začasnim građaninom grada Zagreba.

Pod jesen dobio je moj otac neku bočicu s kloroformom, pa je udisao, da mu se ublaže boli. Držali su ga dajući mu Sherry i Cognac.

Napokon jednoga jutra, utorak 13. prosinca, rekoh ocu »Ljubim ruke«, a on mi odgovori slabim glasom »Zbogom!«

Imao sam prvi sat grčki, a predavao je g. dr. Tomislav Maretić.

Najednom pokuca netko na vrata. Jedan đak izađe, a vrativ se javi profesoru, da mene traži neki gospodin. Izadoh. Na hodniku je stajao sa suzama u očima Ivan Kostrenčić. Teško mi šanu ogrliv me:

